

ANDRZEJ KOTOWIECKI

WADOWICKA USŁUGOWA SPÓŁDZIELNIA PRACY – ZARYS HISTORII

WSTĘP

Po II wojnie światowej nowe władze komunistyczne niechętnie patrzyły na prywatną działalność gospodarczą, dlatego też rzemieślnicy zaczęli organizować się w zrzeszenia, gdyż była to jedyna możliwość przetrwania i zachowania własnej pracy. Do powstających spółdzielni zaczęli przystępować uciekający przed szykanami i nacjonalizacją rzemieślnicy. Tak też zaczęto powoływać w Wadowicach spółdzielcze cechy rzemiosła. W latach 1947-1950 powstały pierwsze takie spółdzielnie, które stały się zaczątkami obecnej Wadowickiej Usługowej Spółdzielni Pracy.

W latach 50. następuje jednak reorganizacja istniejących zrzeszeń i powstają spółdzielnie pracy, takie jak: Spółdzielnia Pracy Szewców i Cholewkarzy, Spółdzielnia Pracy „Strój”, Spółdzielnia Pracy „Obuwie”, Rzemieślnicza Spółdzielnia Krawców i Rzemieślnicza Spółdzielnia Pracy Fryzjerów. Wyżej wymienione spółdzielnie w roku 1956 łączą się i tworzą jedną spółdzielnię o nazwie Powiatowa Spółdzielnia Pracy Usług Rzemieślniczych, która w 1960 r. przyjmuje nazwę Powiatowa Spółdzielnia Pracy Usług Wielobranżowych.

Zmiany podziału administracyjnego w kraju, jakie miały miejsce od 1 lipca 1975 r., powodują, że spółdzielnia zostaje włączona jako oddział do Wojewódzkiej Usługowej Spółdzielni Pracy w Bielsku-Białej. Ograniczenia w administracji doprowadzają też do połączenia w dniu 1 stycznia 1978 r. dwóch działających na terenie Wadowic oddziałów. Były to Powiatowa Spółdzielnia Pracy Usług Wielobranżowych i Rejonowe Przedsiębiorstwo Usług Przemysłu Terenowego w Wadowicach, które zostało wcielone wcześniej, bo w roku 1976, do Wojewódzkiej Usługowej Spółdzielni Pracy w Bielsku-Białej. Obecna nazwa Wadowicka Usługowa Spółdzielnia Pracy została przyjęta na zebraniu założycielskim 17 maja 1979 r. Od tego dnia spółdzielnia zaczyna działać jako jednostka samodzielna, rozwijając swoją działalność i budując nowe obiekty, a także rozwijając nowe branże swojej działalności. Przedstawiając rys historyczny Wadowickiej Spółdzielni Pracy w Wadowicach, należy pokrótce przed-

stawić też historię poszczególnych oddziałów, czyli:

1. Wielobranżowej Spółdzielni Pracy w Wadowicach na placu Getta w Wadowicach,
2. Rejonowego Przedsiębiorstwa Usługowego Przemysłu Terenowego w Wadowicach przy ul. Kochanowskiego 3,
3. obecnej Wadowickiej Usługowej Spółdzielni Pracy w Wadowicach przy ul. Kochanowskiego 3.

WIELOBRANŻOWA SPÓŁDZIELNIA PRACY WADOWICE

Gospodarka socjalistyczna zaraz po wojnie była skupiona nie tylko na likwidacji dużej własności prywatnej rolnej, lecz także pociągnęła za sobą pacyfikację drobnej własności kupieckiej oraz rzemieślniczej. Władze zmuszały kupców i rzemieślników do likwidacji prywatnych sklepów i zakładów. Jedyną ucieczką przed szyskanami, jaka była możliwa, było oparcie się na idei ruchu spółdzielczego, który działał już na terenie wadowickim od końca XIX w. Dlatego też w latach 1947-1950 następuje główny wysiłek rzemieślników w przekształcaniu prywatnego rzemiosła w uspołecznione zakłady pracy. Było to popolite ruszenie kilkudziesięciu rzemieślników, którzy wnosząc swój kapitał zakładowy, własne maszyny i urządzenia, a przede wszystkim stanowiska pracy, zaczęli tworzyć ruch spółdzielczy i spółdzielnie. I tak powstają następujące spółdzielnie zakładane w Wadowicach:

- **Powiernicza Spółdzielnia Członków Cechów Skórzanych** założona w 1947 r. przez następujących wadowickich rzemieślników: 1. Franciszek Gzela, 2. Jan Świątek, 3. Stanisław Westwalewicz, 4. Wiktor Zieliński, 5. Franciszek Grabowski, 6. Karol Pindel, 7. Ignacy Kudłacz, 8. Antoni Rajda, 9. Jan Łukawarczyk, 10. Antoni Ciecianiak, 11. Hieronim Wawro, 12. Tomasz Miarka, 13. Czesław Czaja, 14. Stefan Stuglik, 15. Jan Kukuła, 16. Władysław Warchał, 17. Jan Starzec, 18. Alojzy Matuła, 19. Józef Gołąb, 20. Ludwik Banaś, 21. Jan Piórek, 22. Józef Szatan, 23. Józef Hodur, 24. Stanisław Zajac, 25. Karol Panek, 26. Władysław Zolik, 27. Julian Bogunia, 28. Józef Sieprawski, 29. Stanisław Maślanka.
- **Pomocnicza Spółdzielnia Członków Cechu Krawców** założona w 1949 r. przez następujących wadowickich krawców: 1. Tadeusz Janik, 2. Jan Nikiel, 3. Józef Czuba, 4. Antoni Pietraszek, 5. Józef Wróbel, 6. Józef Dziuba, 7. Franciszek Kawa, 8. Bolesław Buda, 9. Kazimierz Stankiewicz, 10. Piotr Kołodziejczyk, 11. Józef Bandura, 12. Józef Gumoś, 13. Stefan Lachendro, 14. Adam Rajda, 15. Władysław Wójcik, 16. Franciszek Zimnal.
- **Spółdzielnia Pracy Obuwia** założona w 1949 r. przez następujących wadowickich rzemieślników szewskich: 1. Wiktor Zieliński, 2. Józef Hodur, 3. Józef Filek,

Spółdzielnia Czołków Szluzanych
rola założenia 1942

1. Gieła Franciszek
2. Białek Jan
3. Wesołowski Stanisław
4. Zieliński Wład
5. Orabowski Franciszek
6. Pindel Karol
7. Kubiścaz Henryk
8. Kujda Antoni
9. Szymonczak Jan
10. Giedlak Antoni
11. Wójtowicz Stanisław
12. Kowalski Stanisław
13. Cwajka Czesław
14. Zieliński Stefan
15. Kubiścaz Jan
16. Warchał Władysław
17. Szymas Jan
18. Kubiścaz Henryk
19. Górecki Józef
20. Kubiścaz Ludwik
21. Pórcel Jan
22. Kubiścaz Józef
23. Kubiścaz Józef
24. Zając Stanisław
25. Pórcel Karol
26. Zieliński Wład
27. Szymonczak Jan
28. Kubiścaz Józef
29. Kubiścaz Stanisław

Założyciele Spółdzielni

Założyciele Spółdzielni pracujący :

Spółdzielnia Pracy Fryzjerów
rola założenia 1950

1. Brańka Stanisław
2. Kamiński Władysław
3. Brańka Władysław
4. Siwek Jan
5. Kłopotnik Kazimierz
6. Kłopotnik Barbara
7. Jędrzej Irena
8. Wójcicki Danuta
9. Łoboz Zofia
10. Figura Jan
11. Banaś Wiesław
12. Koźbiał Edward

Spółdzielnia Pracy Obuwia
rola założenia 1949

1. Janik Tadeusz
2. Białek Jan
3. Cwajka Józef
4. Piętruszek Cez
5. Wójtowicz Józef
6. Dziwina Józef
7. Kowas Franciszek
8. Suda Stanisław
9. Szarlatowicz
10. Kubiścaz Antoni
11. Suda Stanisław
12. Górecki Józef
13. Juchanowicz
14. Kubiścaz Czesław
15. Wójtowicz Wład
16. Zieliński Wład

Założyciele Spółdzielni

4. Franciszek Salepa, 5. Józef Figura, 6. Henryk Motloch, 7. Jan Jura, 8. Michał Firczyk, 9. Franciszek Baklarz, 10. Stefan Majewski, 11. Józef Gołąb, 12. Stanisław Wodniak, 13. Andrzej Hodur, 14. Józef Wodniak.

- **Spółdzielnia Pracy Fryzjerów** założona w 1950 r. przez następujących wadwickich fryzjerów: 1. Stanisław Brańka, 2. Władysław Kamiński, 3. Władysław Brańka, 4. Jan Siwek, 5. Kazimierz Kłaput, 6. Barbara Drabczyk, 7. Irena Legień, 8. Danuta Mrowiec, 9. Zofia Łoboz, 10. Jan Figura, 11. Wiesław Banaś, 12. Edward Koźbiał.

Rozwijająca się działalność produkcyjno-usługowa uzupełniała produkcję przemysłu krajowego w dziale konfekcji odzieżowej i obuwia.

W roku 1956 połączono ww. spółdzielnie w Powiatową Spółdzielnię Usług Rzemieślniczych, a w 1960 r. – w Powiatową Spółdzielnię Usług Wielobranżowych. Nastąpił szybszy rozwój usług oprócz produkcji obuwia, ubrań męskich i młodzieżowych, spodni damskich i męskich. Rozwijano usługi remontowo-budowlane i ślusarstwa ogólnego.

W 1966 r. spółdzielnia osiągnęła przerób w wysokości 7738 tys. zł, w tym usług dla ludności 5559 tys. zł, a w roku 1975 przerób ogółem wynosił 28 874 tys. zł, w tym 23 940 tys. zł usług dla ludności. W tym okresie dużym powodzeniem cie-

szyły się zakłady na rozrachunku zryczałtowanym. Forma ta dawała duże możliwości wprowadzania nowych branż usługowych. Spółdzielnia, realizując uchwały i wytyczne Rady Ministrów, mogła wykorzystywać wolne środki na wznoszenie nowych obiektów, rozszerzając tym samym bazę usługową i socjalną. Z ważniejszych wykonanych zadań inwestycyjnych należy wymienić m.in.:

- budynek mieszkalny na os. Wadowity wybudowany w 1958 r.,
- pawilon usługowy oddany do użytku w Wadowicach w roku 1968, w którym zlokalizowano 11 zakładów usługowych, biura i świetlice,
- pawilon usługowy w Kalwarii Zebrzydowskiej wybudowany w 1966 r.,
- pawilon stolarski w Wadowicach oddany do użytku w 1969 r.,
- pawilon usług motoryzacyjnych oddany do użytku w 1969 r.,
- zakupiony i zaadaptowany budynek w Kalwarii Zebrzydowskiej oddany do eksploatacji w 1973 r., w którym zlokalizowano zakład ślusarski.

Liczba zakładów dynamicznie wzrosła z 77 w roku 1968 do 114 w roku 1976. Dla zabezpieczenia kadry spółdzielnia w szerokim zakresie prowadziła naukę praktyczną zawodu, gdzie połowę pracowników stanowili byli uczniowie po skończonej nauce zawodu. Oprócz nacisku na rozwój gospodarczy dużą wagę poświęcano życiu kulturalnemu i społeczno-wychowawczemu. Mocną formą różnego rodzaju działalności społeczno-wychowawczej były organizowane imprezy dla załogi oraz wycieczki krajoznawcze, w trakcie których nawiązywały się kontakty z rodzinami pracowników. W ten sposób wytworzona dobra atmosfera korzystnie wpływała na rozwijanie współzawodnictwa międzyzakładowego i międzyspółdzielczego, czego efektem były wysokie miejsca w woj. krakowskim, a także w kraju. I tak za rok 1971 – I miejsce w woj. krakowskim i II miejsce w kraju, za rok 1972 – I miejsce w woj. krakowskim i III miejsce w kraju, za rok 1973

Józef Czuba

Chór Spółdzielni w Muszynie Zdrój 1966

Chór Spółdzielni w Wadowicach
na Dniach Oświaty Książki i Prasy

– I miejsce w woj. krakowskim i II miejsce w kraju. W 1952 r. powstał zespół chóralny, który święcił wiele sukcesów w kraju. Powstały zespoły: recytatorski dziecięcy, kwartet męski, tercet wokalny, chór męski i chór mieszany oraz muzyczny. Zespoły te dawały przeciętnie ok. 60 występów

w roku. Przez okres 20 lat przewinęło się przez nie ponad 2000 osób. Zespoły te zdobyły wiele dyplomów, odznaczeń i wyróżnień. Trudno nie wspomnieć o ludziach, których wkład i zaangażowanie, poświęcanie czasu prywatnego przyczyniły się do osiągnięcia tak poważnych sukcesów. Czołową postacią w grupie społeczników z tego okresu był Józef Czuba. Należy nadmienić, że w 1948 r. Józef Czuba zakłada wraz z 15 innymi osobami Pomocniczą Spółdzielnię Członków Cechu Krawców z siedzibą w jego zakładzie krawieckim na ul. Zatorskiej i zostaje jej kierownikiem technicznym. Po założeniu tzw. Spółdzielni Pracy pełni w niej funkcję prezesa zarządu w czasie jej różnych przeobrażeń w latach 1948-1976. Jego dokonania i dokonania spółdzielni w tym okresie są imponujące. Z jego inicjatywy powstało os. Spółdzielców przy al. Wolności w Wadowicach, a wcześniej jeden z bloków na os. Wadowity. Jak wszyscy mówili: „U prezesa Czuby zawsze można było znaleźć pracę”. Był energiczny, miał ujmujący styl bycia, który przejawiał się dobrym humorem, życzliwością i pozytywnym nastawieniem do ludzi. Jak wielu podkreślało, w jego towarzystwie nie dało się odczuwać problemów czy uciążliwości związanych z życiem codziennym. Według jego rodziny tryskał energią i humorem, nawet mając 90 lat. Za swoją działalność zarówno zawodową, jak i na polu kultury był wielokrotnie odznaczany i nagradzany, włącznie z Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski. Na pewno wielu mieszkańców Wadowic i nie tylko pamięta te piękne rozśpiewane lata miasta, które pomimo ciężkich czasów powojennych łączyły wszystkich ludzi kochających kulturę w naszej małej ojczyźnie. Była to zasługa właśnie Józefa Czuby i wielu ludzi, których dzięki swojemu osobistemu urokowi oraz umiejętnościom organizatorskim zgromadził wokół siebie. Godne podkreślenia jest również oddanie takich ludzi, jak: Stefan Adamczyk, Bolesław Buda, Julian Bogunia, Józef Choczyński, Jan Figura, Antoni Galos, Olga Pitulej, Zygmunt Waclaw, Irena Filek, Kazimierz Banaś i wielu innych.

Po Józefie Czubie od 1 września 1976 r. do 1981 r. dyrektorem był inż. Władysław Byrski, jeden z założycieli Wadowickiej Usługowej Spółdzielni Pracy w Wadowicach, który pełnił w niej funkcję prezesa zarządu.

REJONOWE PRZEDSIĘBIORSTWO USŁUGOWE PRZEMYSŁU TERENOWEGO W WADOWICACH

Powstanie Rejonowego Przedsiębiorstwa Usługowego Przemysłu Terenowego w Wadowicach przy ul. Kochanowskiego 3 datuje się na rok 1963, kiedy to rozwiązano Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Usługowe Przemysłu Terenowego w Krakowie. Na bazie rozwiązanego przedsiębiorstwa powstały dwie jednostki organizacyjne rejonowych przedsiębiorstw usługowych: jedno z siedzibą w Bochni, obsługujące teren wschodni i centralny woj. krakowskiego, a drugie z siedzibą w Wadowicach, obsługujące teren południowo-zachodnio-północny tegoż województwa od Zakopanego poprzez Nowy Targ, Szczawnicę, Skawinę, Olkusz, Chrzanów, Oświęcim, Kęty, Wadowice po Suchą Beskidzką. Przedsiębiorstwo to zajmowało się wtedy naprawą bocznic torowych, instalacjami sanitarnymi, ślusarstwem, robotami malarskimi i brukarstwem. Brak zaplecza, a zwłaszcza obiektów budowlanych, uniemożliwiało szersze rozwijanie działalności usługowej, szczególnie usług świadczonych na rzecz ludności. W latach 1963-1966 przerób oscylował w granicach 7 mln zł, w tym usług dla ludności tylko ok. 1,5 mln zł. Korzystając z funduszy wojewódzkich, w 1966 r. wybudowano i oddano do eksploatacji nowy pawilon usługowy w Wadowicach przy ul. Kochanowskiego 1, wprowadzając nową branżę usługową w Wadowicach. Była to branża motoryzacyjna, ogólnoślusarska i instalacji elektrycznych. Natomiast w pierwszych miesiącach 1968 r. przekazano do eksploatacji nowo wybudowany pawilon w Żywcu, gdzie podstawowymi branżami były motoryzacja oraz ślusarstwo ogólne i naprawa sprzętu turystycznego, tj. kajaków i żaglówek. Z roku na rok wzrastał przerób usługowy oraz sprzedaż i rok 1968 zamknięto przerobem 24 mln zł, w tym usług dla ludności 7,5 mln zł. Przez ten okres ustabilizowała się również kadra administracyjna oraz wysoko kwalifikowana kadra pracownicza. Po zmianach na szczeblu dyrekcji dyrektorem naczelnym został Aleksander Wiktor, a od 1 lipca 1968 r. zastępcą ds. był technicznych Stanisław Woźniak. Spośród osób zajmujących kierownicze stanowiska w zakładowej „Kronice” szczególnie wyróżnieni zostali: mgr Zwolińska – kierownik Działu Ekonomicznego, Barbara Malcher – główny księgowy, Józefa Kolec – zastępcza głównego księgowego, Anna Palus – kierownik Działu Produkcji i Usług, Alfons Gallas – technik ds. inwestycji. Była to, jak podkreślono młoda kadra, która potrafiła być w pracy efektywna i przedsiębiorcza. Szczególne

nasilenia rozwoju przedsiębiorstwa nastąpiło w latach 1969-1975. W okresie tym wybudowano i oddano do eksploatacji cały szereg pawilonów, a mianowicie:

- W 1969 r. oddano do użytku pawilon usługowy w Olkuszu, który był pierwszym tego typu nowoczesnym obiektem w tym mieście.
- W 1970 r. oddano pierwszą na terenie województwa krakowskiego stację diagnostyczną przy ZUM w Wadowicach. W tym samym roku przejęto zakład Usług Motoryzacyjnych w Chrzanowie, gdzie przystąpiono do budowy stacji diagnostycznej i kanału rewizyjnego, tym samym rozszerzając znacznie zakres świadczonych usług motoryzacyjnych.
- W 1971 r. rozpoczęto budowę stacji diagnostycznej w Olkuszu przy istniejącym już pawilonie.
- W 1972 r. oddano do użytku i eksploatacji Zakład Instalacji Sanitarnych i Ślusarstwa w Suchej Beskidzkiej; był to pierwszy obiekt usługowy w tym mieście.
- W latach 1973 i 1975 zaczęto budować i oddano do eksploatacji Zakład Usług Motoryzacyjnych w Mysłenicach oraz biurowiec wraz z magazynem i nowoczesną lakiernią Rejonowego Przedsiębiorstwa Usługowego w Wadowicach przy ul. Kochanowskiego 3.

Przekazywanie nowych obiektów do eksploatacji było zwykle połączone z osiągnięciem czołowych miejsc przez przedsiębiorstwo we współzawodnictwie międzyzakładowym pod protektoratem Wojewódzkiego Zjednoczenia Państwowego Przemysłu Terenowego w Krakowie. W latach 1970 i 1971 to I miejsce w skali województwa krakowskiego we współzawodnictwie na odcinku rozwoju usług dla ludności. Natomiast w roku 1972 – I miejsce w skali Zjednoczenia we współzawodnictwie w ramach całokształtu działalności gospodarczej przedsiębiorstwa oraz II miejsce w rozwoju usług dla ludności na terenie woj. krakowskiego. W rozwój i osiąganie efektów gospodarczych bardzo zaangażowane było kierownictwo oraz wielu pracowników umysłowych i fizycznych. Dużą rolę odegrali kierownicy nowo wybudowanych czy też nowo utworzonych zakładów pracy, jak: Władysław Kraus, Zbigniew Wołoch, Józef Zajda, Tadeusz Tołkacz, Tadeusz Zajac, oraz pracownicy tych zakładów, jak: Józef Jakubiec, Andrzej Polewka, Wincenty Słonina, Jan Potoczny, Kazimierz Pacek, Jerzy Wiktor, Jan Krzysztoforski. Kierownictwo przedsiębiorstwa w tym okresie tworzyli Aleksander Wiktor – naczelny dyrektor, i Stanisław Woźniak – zastępca ds. technicznych. Wytworzony potencjał i dobry klimat w środowisku założy przyniosły efekty w pracy późniejszej Wadowickiej Usługowej Spółdzielni Pracy w Wadowicach, która przejęła po różnych reorganizacjach te jednostki gospodarki społecznej.

WADOWICKA USŁUGOWA SPÓŁDZIELNIA PRACY W WADOWICACH

Bezspornie majątek wniesiony przez poprzednie przedsiębiorstwa do spółdzielni w 1979 r. zwiększył efektywność działania gospodarczego, co wyraźnie wskazywały wskaźniki gospodarcze. W okresie strajków oraz stanu wojennego w Polsce w latach 1980-1983, gdy rozpoczął się kryzys w zaopatrzeniu gospodarstw domowych, spółdzielczość była ukierunkowana na realizację zadań, wykonywanie usług i zaopatrzenie ludności w podstawowe artykuły. W okresie tych lat nie zmniejszono dynamiki, wręcz odwrotnie – spółdzielnia rozwijała się i przejmowała nowe zakłady. Jednak ograniczone środki nie pozwalały już jak w latach ubiegłych prowadzić dużych inwestycji. Ograniczono się do adaptacji i remontów, a przez to zwiększano powierzchnie usługowe, uruchamiano nowe zakłady, poszerzano branże, w szczególności w usługach dla ludności. Rozwinięta została też kooperacja z dużymi przedsiębiorstwami, jak np. z Fabryką Akumulatorów w Bielsku-Białej, Andrychowską Fabryką Maszyn, Mifamą w Mikołowie i Wytwórnią Silników Wysokopreżnych w Andrychowie oraz wieloma innymi. Spółdzielnia stała się też partnerem dla tych przedsiębiorstw. Ścisłą kooperację prowadziła również z Fabryką Elementów Obrabiarkowych w Wadowicach, gdzie produkowane przez spółdzielnię elementy wchodziły w skład gotowych wyrobów produkowanych na eksport do krajów tak socjalistycznych, jak zachodnich, co było ważnym elementem pozyskiwania dewiz dla państwa. W tym okresie poprawiono też bazę magazynową poprzez wybudowanie w latach 1977-1979 nowego magazynu przy budynku zarządu przy ul. Kochanowskiego 3. Natomiast w Zakładzie Urządzeń Mechanicznych (ZUM) Wadowice w latach 1977-1980 wybudowano nową halę ślusarstwa z pełnym zapleczem socjalnym. Wykonano też w tym zakładzie nadbudowę, przenosząc tam biura. Natomiast w latach 1983-1984 w ZUM Andrychów wybudowano blacharnię samochodową oraz wyremontowano pomieszczenie socjalne. W 1981 r. w ZUM Izdebnik oddano do eksploatacji stanowisko diagnostyczne, wykonano wentylację, wyremontowano posadzki, wygospodarowano pomieszczenie na zbrojenie samochodów po remontach. W ZUM Kęty dobudowano wiatę, poszerzając tym samym stanowiska pracy. W Zakładzie Stolarskim (ZS) Kęty dobudowano lakiernię mebli, stwarzając nowe stanowisko pracy. Jednocześnie w tym okresie zakupiono szereg drogich maszyn i urządzeń, m.in. prasy hydrauliczne, kompletne wyposażenie stanowiska diagnostycznego dla ZUM Izdebnik, tokarkę, zgrzewarki, spawarki wirowe i transformatorowe czy też prasy do bieźnikowania. Maszyny te i urządzenia pozwalały na oszczędności czasu i osiągnięcie większej wydajności pracy.

W całym okresie nie zapominano o emerytach i rencistach. Byli oni zapraszani na różnego rodzaju imprezy, które organizowano ze środków zgromadzonych w funduszu socjalno-bytowym. Wdrażano z niego np. „wczasy pod gruszą”, z których korzystało co roku od 300 do 400 pracowników.

W przeddzień jubileuszu 40-lecia spółdzielni rok 1986 zamknął się przerobem w wysokości 560 mln zł, w tym zadań dla ludności 230 mln zł, przy średnim zatrudnieniu ok. 500 pracowników oraz 100 uczniów nauki praktycznej zawodu oraz 170 emerytów i rencistów. Spółdzielnia w roku jubileuszowym liczyła 110 zakładów i działała w 26 branżach. Uroczyste podsumowanie działalności społeczno-gospodarczej odbyło się na zebraniu przedstawicieli członków Wadowickiej Usługowej Spółdzielni Pracy Wadowice w dniu 3 kwietnia 1987 r. w świetlicy pawilonu przy pl. Bohaterów Getta, które rozpoczęło rok jubileuszowy. Po raz pierwszy w historii świetlicę zdobił podczas zebrania własny sztandar ufundowany z okazji jubileuszu w części ze środków pieniężnych załogi. Sztandar ten został wprowadzony do świetlicy przez poczet sztandarowy, któremu przewodniczył Alfons Gallas. Odbyło się to przy dźwiękach hymnu spółdzielczego, który został odśpiewany przez załogę:

*[--] Oto staje nas wolna gromada
budowniczych tworzących swój świat,
w którym złoty cielec już nie włada,
a nowego w nim życia tkwi ład.
Niech się niesie ten nasz bratni śpiew
Do miast wszystkich, do siół i do gmin,
I niech woła jak zew, że kto ziemi tej syn,
Ten niech staje w nasz szereg jak brat,
Z prochu dźwignąć ku słońcu ten świat.*

W trakcie zebrania podsumowano wyniki zadań gospodarczych, z których wynikało, że nastąpił wzrost w porównaniu z rokiem 1985, osiągając dynamikę 119%, a w przypadku usług dla ludności – 117%. Jednak produkcja rynkowa, która była zakładana na 15 mln zł, została wykonana w kwocie 22 mln 123 tys. zł, co oznaczało dynamikę 188,7%. Zysk bilansowy osiągnął dynamikę 151,8% przy kwocie 86 281 280 zł.

Po raz pierwszy uruchomiony został eksport do tzw. II obszaru płatniczego (do krajów kapitalistycznych) w wysokości 10 mln zł.

Rok ten był również najwyższy pod względem podziału nadwyżki w spółdzielni – pracownicy będący członkami otrzymali 9,8% zarobków rocznych. Nie zapomniano jak zwykle o wydzieleniu środków z podziału czystej nadwyżki na działalność

organizacji społecznych w spółdzielni oraz na rzecz środowiska, zwłaszcza pomoc dla liceum w Wadowicach i szkoły podstawowej w Jaroszowicach, nad którymi spółdzielnia od lat sprawowała patronat. Ponadto ze środków inwestycyjnych postanowiono przeznaczyć odpowiednio duże kwoty na gazyfikację Wadowic (300 tys. zł), modernizację lekarskiej przychodni międzyzakładowej (1 mln 85 tys. zł) oraz budowę przychodni w Kalwarii (100 tys. zł).

Te uroczyste obrady zakończono odśpiewaniem hymnu spółdzielczego i wyprawieniem sztandaru. W roku jubileuszowym liczni pracownicy oraz kierownictwo spółdzielni otrzymali wyróżnienia, dyplomy a także odznaczenia państwowe.

Po dobrym roku jubileuszowym następują kłopoty i ciężka sytuacja materiałowa, która dotyka poważnie każdą branżę. W 1988 r. zaczynają grozić przestoje i ciężkie czasy dla kierownictwa. Jednak po interwencjach w Ministerstwie Finansów i kilku wyjazdach kierownictwa spółdzielni do Warszawy z uwagi na błędy przeliczeń Izby Skarbowej, pomyłki zostają wyprostowane tak, że rok 1988 kończy się czystą nadwyżką w kwocie 55 mln 635 tys. zł.

ZAKOŃCZENIE

Przeobrażenia polityczne po wyborach w 1989 r. oraz uchwalona wkrótce przez Sejm ustawa z dnia 20 stycznia 1990 roku o zmianach w organizacji i działalności spółdzielczości (Dz.U. 1990, nr 6, poz. 36) spowodowały zasadnicze zmiany prawne i powolną wyprzedaż majątku spółdzielni, jak również w wielu przypadkach ich upadek. Zmiany prawne działalności spółdzielni w Polsce spowodowały w przypadku Wadowickiej Usługowej Spółdzielni Pracy utratę większości majątku w postaci budynków i zakładów. Wynikiem owych przeobrażeń i konieczności utrzymania działalności było to, iż do 2022 r. pozostał nieduży procent tegoż majątku.

Zmiany w majątku w latach 90:

1. Zakład Ślusarski w Suchej Beskidzkiej, ul. Zamkowa 11 – sprzedany;
2. Zakład Usług Motoryzacyjnych i Wod.-Kan., Kęty, ul. Szczepana 4 – sprzedany 30.09.1990 r.;
3. Zakład Stolarki w Kętach, ul. Mickiewicza 19 – przekazany poprzedniemu właścicielowi 31.12.1990 r.;
4. Magazyn Wadowice, ul. Kochanowskiego 3 – sprzedany w maju 1995 r.;
5. Blok mieszkalny Wadowice, ul. M. Wadowity 32 – sprzedany w marcu 1996 r.;
6. Zakład Produkcji Gumowej w Izdebniku, sprzedany w grudniu 1998 r.;
7. Zakład Usług Motoryzacyjnych i Ślusarstwa w Izdebniku – sprzedany w kwietniu 1999 r.;

8. Zakład Ślusarski, Kalwaria Zebrzydowska, ul. Krakowska 41 – sprzedany w grudniu 2008 r.;
9. Zakład Stolarski, Wadowice, ul. Wojska Polskiego 4 – sprzedany w kwietniu 2014 r.;
10. Zakład Motoryzacyjny, Kalwaria Zebrzydowska, ul. Sądowa – sprzedany w październiku 2017 r.

Obecny majątek spółdzielni stanowią:

1. Zakład Usług Motoryzacyjnych i Ślusarstwa oraz budynek biurowy Wadowice, ul. Kochanowskiego 3;
2. Zakład Usług Motoryzacyjnych i Ślusarstwa, Andrychów, ul. Krakowska 17;
3. Pawilon usługowy, Wadowice, pl. Bohaterów Getta 23;
4. Pawilon usługowy, Kalwaria Zebrzydowska, Rynek 32.

W początkach swej działalności Wadowicka Usługowa Spółdzielnia Pracy była spółdzielnią wielobranżową, by przez lata ewolucji zmienić charakter na produkcyjno-usługowy.

Obecnie filarem WUSP są trzy branże:

- metalowa – obejmująca produkcję wyrobów ze stali, a w szczególności wszelkiego rodzaju skrzyń, palet, pojemników itp.; sztandarowymi produktami WUSP są dostarczane do klientów w całej Polsce skrzynie bateryjne (akumulatorowe) oraz zbiorniki hydrauliki siłowej;
- motoryzacyjna – czyli kompleksowa obsługa samochodów osobowych i dostawczych w dwóch wielostanowiskowych stacjach obsługi zlokalizowanych na terenie Andrychowa i Wadowic; integralną częścią są stacje kontroli pojazdów prowadzące badania rejestracyjne;
- remontowo-budowlana – świadcząca usługi kompleksowych remontów wnętrz, od mieszkań poprzez klatki schodowe bloków, szkoły, szpitale, biura, sklepy aż do hal przemysłowych.

Elementami składowymi działalności WUSP są również:

- produkcja wyrobów z mieszanek gumowych (podkładki, uszczelki, amortyzatory gumowe),
- handel detaliczny motoryzacyjnymi częściami zamiennymi,
- usługi związane z charakterem produkcji, np. piaskowanie mało- i wielkogabarytowych elementów metalowych.

Dodać należy również na zakończenie, że kolejnymi prezesami spółdzielni byli:

Józef Czuba: 1956 r.–30.06.1976 r.,

Władysław Byrski: 01.09.1976 r.–28.03.1981 r.,

Stanisław Woźniak: 11.06.1981 r.–30.04.1989 r.,

Jan Janewski: 03.05.1989 r.–19.07.2010 r.,

Wiesław Zacny: od 10.08.2010 r. do teraz.

Obecnie spółdzielnia wchodzi w kryzys, który dotyka cały kraj z powodu wzrostu cen energii elektrycznej i gazu oraz cen materiałów, a także cen niektórych usług. Należy podkreślić, że np. ceny kontroli technicznych pojazdów świadczone przez spółdzielnię nie zmieniły się od wielu, wielu lat, a podnoszone przez regulacje państwowe standardy tych kontroli są bardzo kosztowne i zmuszają spółdzielnię do ciągłej modernizacji oraz zakupu bardzo kosztownych urządzeń i wyposażenia. Ponadto w pawilonach będących własnością spółdzielni znajdują się różne zakłady usługowe, sklep oraz w przypadku Kalwarii Zebrzydowskiej restauracja Kebab. Koszty utrzymania tych wszystkich lokali wzrastają o kilkaset procent. Dlatego też zarząd spółdzielni już planuje wiele rozwiązań, aby utrzymać się na rynku, a także zachować obecny stan zatrudnienia.

Składam serdeczne podziękowanie Panu mgr. Wiesławowi Zacnemu, Prezesowi Wadowickiej Usługowej Spółdzielni Pracy, za udostępnienie materiałów, a także Pani Ewie Widlarz, Kierownikowi Sekcji Służb Pracowniczych i członkowi zarządu WUSP, za udostępnienie kronik spółdzielni, jak również informacji dotyczących historii spółdzielni, oraz Panu Edwardowi Warchałowi za udostępnienie materiałów z archiwum rodzinnego.

Źródła:

Kotowiecki A., *Józef Czuba – Niezwykły animator ruchu kulturalnego w Wadowicach*, <http://pressmania.pl/jozef-czuba-niezwykly-animator-ruchu-kulturalnego-w-wadowicach/> [dostęp: 30 XI 2022].

Kotowiecki A., *Historia Spółdzielni Mieszkaniowej w Wadowicach*, „Wadoviana. Przegląd historyczno-kulturalny”, 2021, nr 24, s. 153-170.

Kotowiecki A., „*Spolem*” PSS Wadowice – *zarys historii*, „Wadoviana. Przegląd historyczno-kulturalny”, 2020, nr 23, s. 150-166.

Kroniki – dwa tomy obejmujące lata 1950-1988.

Dokumenty rodzinne udostępnione przez Edwarda Warchała.

Rozmowy przeprowadzone z prezesem Wiesławem Zacnym oraz z Ewą Widlarz, a także z Edwardem Warchałem.

Strona internetowa WUSP, <http://wusp.pl/> [dostęp: 30 XI 2022].